dr. Kende Péter

DR. KÓNYA: „MIRŐL NEM SZÓL A LEGFELSŐBB BÍRÓSÁG ÍTÉLETE?” AZ IGAZSÁGRÓL!

A SÁGVÁRI-ÜGYRŐL – IMMÁR AZ ÍTÉLET ALAPJÁN

Idén március 6-án született a Legfelsőbb Bíróságon ítélet – Kristóf László volt csendőr őrmester 1959-es ítéletének felülvizsgálatáról – a „Ságvári-ügyben”. Számosan sokhelyütt azonnal vitatták a döntést – ám annak szövegét nem ismerhették, csupán a kiadott rövid közleményekre támaszkodhattak.
Vagy egy hónapot kellett várnunk arra, hogy az ítélet teljes szövege hozzáférhetővé váljon (a Legfelsőbb Bíróság honlapján), s hogy megállapíthassuk: a baj sokkal nagyobb annál, mint eddig hittük. Tamás Gáspár Miklós első fölháborodásában még azt írta (Népszabadság, 2006. március 9.): *„senki nem állítja, hogy a bíróság szűken értelmezett jogi szempontból »téves« ítéletet hozott volna…”* Most, az ítélet olvastán azonban azt kell megállapítanunk: dehogynem, nem csupán jogfilozófiailag és jogpolitikailag helytelen, de ráadásul szűken értelmezett büntetőjogi szempontból is sokszorosan téves, „ezer sebből vérző” határozat született.
Árulkodó módon leszögezi például az 1959-es perről: *„a felülvizsgálat tárgyát képező ítéletek szerkesztéséből, egyes megfogalmazásaiból, a bizonyítékok értékelése és a jogi indokolás során írt okfejtésekből az eljárás koncepciós vonásai egyértelműen felismerhetők”*.
Nocsak! Ez bizony olyan kemény vád, amely csak nagyon erős bizonyítékokra támaszkodva, részletes, kimerítő indoklással ellátva lenne elfogadható. Ilyeneknek azonban a Legfelsőbb Bíróság szövegében nyomát sem leljük; leszögezi, hogy ez pedig koncepciós eljárás és punktum. Nem bizonyítja.
Ha például én most azt írnám: „a Legfelsőbb Bíróság 2006. márciusi ítélete szerkesztéséből, egyes megfogalmazásaiból, a bizonyítékok értékelése és a jogi indokolás során írt okfejtésekből az eljárás koncepciós vonásai egyértelműen felismerhetők” – megtehetném-e ezt csupán így ex cathedra kijelentve, anélkül, hogy bizonyítanám e tételemet? Nyilván nem. Ezért most bizonyítani fogom.
Kezdjük a talán legnyilvánvalóbbal: ki járt el legitim és ki illegitim módon?
A Legfelsőbb Bíróság így fogalmaz az indokolásban: *„Kristóf László I. rendű terhelt és a vele együtt intézkedő csendőrök mindenben a korabeli jogszabályoknak megfelelően, tehát nem »törvénytelenül« jártak el. Ságvári Endre körözés alatt állt, az ellene indított eljárás alapját az 1921. évi III. tc. képezte. A tc. 1. §-a értelmében »aki az állam és társadalom rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez vagy vezet, bűntettet követ el, és öt évig terjedő fegyházzal büntetendő«. E rendelkezés alapján a korábbi államhatalom mind a jobboldali, mind a baloldali szélsőséges mozgalmakkal szemben eljárt. Kristóf László I. rendű terhelt – a társaival együtt – ilyen jogszabályi háttéren nyugvó elöljárói parancs alapján intézkedett. Az események helyszínén két ízben is telefonon megkeresték a felettesüket, aki határozottan megerősítette az utasítást: Ságvári Endrét és Szabados Lajost őrizetbe kell venni. Ebben a helyzetben a csendőrök eljárása az intézkedés során törvényes volt.”*
Nos, vegyük sorra az ítéleti érveket!
1.) Kristóf és társainak egy része a magyar csendőrség tagja volt. Azon csendőrségé, amely ekkorra – 1944. július végére – éppen befejezte ötszázezer magyar zsidó deportálását, pontosan ismerve azt is, hogy mi fog történni velük a koncentrációs táborokban, főként Auschwitz-Birkenauban. Erről a csendőrségről állítja 2006-ban a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, hogy bármilyen eljárása lehetett törvényes! Ezek szerint föl sem vetődik öt bíróban, hogy ez a csendőrség saját maga helyezte magát törvényen kívül, vonta

ki magát a jog hatálya alól, törölte el tehát egyetlen ez utáni cselekedete törvényességének lehetőségét? Történelmileg és jogilag egyaránt tény: a csendőrség ettől kezdve kizárólag tömeggyilkosok bűnbandájának tekintendő, s nem *„mindenben a korabeli jogszabályoknak megfelelően, tehát nem törvénytelenül eljáró”* szervnek. Az indokolás e része tehát semmis.
2.) Az idézett 1921-es törvény „az állam és a társadalom rendjének erőszakos felforgatására” irányuló cselekményeket rendelte büntetni. Milyen állam és milyen társadalom rendjéről volt szó 1944. március 19-e – a német megszállás – óta? Azóta, hogy megszűnt a magyar állami szuverenitás, hogy sok minden közvetlen német parancsra történt? Az volt tehát a magyar állam és társadalom „törvényes rendje”, amit a Sztójay-Veesenmayer kormány képviselt, s az azzal szembeni fellépés a törvénytelen? Ahol a magyar rendőrség, csendőrség és az összes egyéb biztonsági szerv tényleges főparancsnokát úgy hívták: Otto Winkelmann SS-Obergruppenführer? Nem inkább az volt a helyzet, hogy teljességgel megszűnt „a magyar állam és társadalom törvényes rendje”, következésképpen az ilyetén helyzettel való szembehelyezkedés volt az egyedül jogos eljárás? Nem az történt tehát, hogy a németek megszállta országban minden hatósági intézkedés illegitim, tehát törvénytelen volt, s minden azzal szembeni ellenállás legitim, törvényes helyes és jogszerű? Dehogynem!
Nem olvasták az eljáró bírók például kollégájuk, dr. Major Ákos (a Horthy-hadsereg hadbírója, majd a népbíróságok elnöke) memoárját, amelyben leírja, amint ’44 nyarán dr. Ries István (későbbi igazságügyi miniszter) *„arra figyelmeztetett, hogy akár a bíróságon, akár az ügyészségen nagyon ügyeljek további hivatali működésemre, mert már nem a politikai vádlottak a bűnösök, hanem a felettük ítélkező bíróságok, sőt, a felbomlóban levő egész mai társadalom”*? Túlzott elvárás lenne, hogy 1944-es események elbírálása során ezt ma illenék ismerni?
Amint nem olvasták a Kristóf László elítélésének alapjául szolgáló, a háborús bűnösök elítéléséről szóló 1945. évi VII. törvény indokolásának – nem Kádár János, de nem is Rákosi Mátyás, hanem – Dalnoki Miklós Béla miniszterelnök történelmi jelentőségű, egyszersmind perdöntő mondatait? Így hangzottak. *„Nemcsak a fegyverszüneti egyezmény teszi feladatunkká a háborús bűnösök megbüntetését, de a nép egyöntetű kívánsága az, hogy akik esztendők hosszú során át folytatott esztelen politikájukkal végül is belesodorták az országot ebbe a szerencsétlen és bűnös háborúba, nyerjék el méltó büntetésüket. Az ország perében a nép maga akarja kimondani az ítéletet. Olyan bíróságot kellett szervezni, amely lehetővé teszi, hogy e felelősségre vonást közvetlenül és kizárólag a magyar nép végezze el. Így született meg a népbíróság, amely valóban a nép bírósága, és amelyben ez egyszer – s reméljük, most már végleg – a szerepek megfordultak: a népből, amely eddig mindig csak vádlott volt, most végre vádló is lehetett, és felelősségre vonhatja ellenségeit.”*
Elhihetjük ép ésszel, hogy leírhatja ma, 2006-ban a Legfelsőbb Bíróság kollégium-vezetője ezt a mondatot: *„a német megszállás Kristóf László cselekményének megítélését nem érintette”*? Arra hivatkozva, hogy hiszen a háború utáni párizsi békeszerződés kimondta Magyarország felelősségét a háborúért, tehát önálló államnak tekintette? Ez észbontó.
3.) A Legfelsőbb Bíróság bírái valóban nem olvasnak például Radbruch-ot, s így nem ismerik a „törvénybe foglalt jogtalanság”, illetve a „törvényfeletti jog” sok évtizede bevett és elfogadott fogalmait? Vagy csak éppen ebben a konkrét ügyben valamiért nem merték/akarták ezeket alkalmazni? S ha így van, miért? Avagy nem is értenek egyet azzal, hogy bizonyos történelmi helyzetekben válhat a formális jog jogtalansággá, lévén oly mértékben igazságtalan, hogy ellentétes az emberi jogokkal? Megvonják a legitim eljárás jogát az emberiség összes rabszolgalázadásától, forradalmától, valamennyi a zsarnokság alóli fölkeléstől, a diktátorokkal való szembefordulástól, a teljes antifasizmustól?
Egyesek szerint a kimunkált jogfilozófia ezen az alapon igazán csak a háborús bűnöket képes kezelni, s az illegitim hatalommal szemben lázadó hős jogi kategóriája egyelőre nem kellően kidolgozott – ám úgy vélem, ha valami elvárható lett volna e téren a Legfelsőbb Bíróságtól, akkor az az előrelépés a hátraarc helyett. Hiszen létezik joglogikai megközelítés is, az pedig rendkívüli mértékben leegyszerűsíteni képes a hős jogi dilemmáját. Ha adott politikai rendszerben harcol két, egymással homlokegyenest, mondjuk úgy, 180 fokos ellentétben álló politikai erő, akkor jogilag nyilván csak az egyik lehet legitim: vagy ez legális,

vagy az, egyszerre mindkettő nem lehet. Ha az egyikre azt állapítjuk meg, hogy legálisan működik – a másik csak illegális lehet. Ha az egyik irányultságát, tevékenységét jogosnak ismerjük el – nem mondhatjuk, hogy ugyanakkor a másiké is jogos, hiszen ez logikai ellentmondás, jogilag tehát justizmord. Két, egymással 180 fokos ellentétben szembenálló erő közül feltétlenül választanunk kell, melyiket ismerjük el jogosnak, legitimnek, s e döntésünk azzal jár, hogy a másiktól megvonjuk a törvényes, a legitim eljárás lehetőségét.
Márpedig 1944 nyarán a tömeggyilkos csendőrség mértékadó megítélés szerint nem volt, nem lehetett jogos, legitim eljáró szerv. Következésképpen a joglogika – vagyis nem csupán az erkölcs, de a jog is – csak oda vezethet, hogy igenis Ságvári Endre volt legitim helyzetben, akkor is, amikor fegyvert rántott és tüzelt. Aki tagadja az antifasiszta Ságvári eljárásának jogosságát, az a tömeggyilkos csendőrséget akarja legális, jogosan működő szervezetnek elismertetni – ez pedig maga a bűnözés.
Az a záró magyarázkodás az ítélet végén, miszerint *„a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálata kizárólag a büntetőjogi megítélésre terjed ki, és semmiben sem érintette az elbírálás tárgyát képező események történelmi, politikai értékelését”* – lévén sima mellébeszélés, nyitva hagyja azt a kérdést: megteheti-e ma a bíróság, hogy alapvető történelmi tényeket és azok összes jogfilozófiai, jogtörténeti és joglogikai következményét megkerülje. Hiszen ha igaza lenne a Legfelsőbb Bíróságnak, akkor törvénytelen lett volna a potsdami megállapodás, a ’45. augusztusi londoni egyezmény, törvénytelen lett volna a háborús főbűnösök nürnbergi törvényszéke, Magyarországon törvénytelen lett volna a párizsi békeszerződés, vagy éppen a ruandai vagy jugoszláviai háborús bűnösök elítélése, inkluzíve Hága, úgy, ahogy van. Ha igaza lenne a Legfelsőbb Bíróságnak, akkor – s az emberben óhatatlanul fölréved a rosszindulatú föltételezés: lassan ez következik – legközelebb tessék csak nyugodtan fölmenteni Szálasi Ferencet is. Valamint tessék fölmenteni azt a hajdúsági csendőrt is, akit amiatt ítéltek el, hogy elvitette a falu zsidó szatócsát, mert szexuális viszonya volt egy keresztény lánnyal – hiszen a harmadik zsidótörvény ezt valóban fajgyalázásnak, s mint ilyet büntetendőnek minősítette, vagyis a csendőr igazán törvényesen és méltányosan járt el, elítélése tehát súlyos justizmord volt. Ez döbbenetes.
Különös tekintettel arra, hogy amikor aztán Dr. Kónya István mundérja védelmében mégis hajlandó „történelmi, politikai értékelésre”, olyan elképesztő érvekkel operál, amelyek még a higgadt olvasót is felbőszítik. Szerinte *„több hozzászóló véleményéből is kitűnik a történelmi események olyan leegyszerűsített megközelítése, amely a westernfilmek sémájának felel meg, e szerint a csendőrök a »rossz fiúk«, a kommunisták pedig a feddhetetlen hősök. Ez a megközelítés negyven esztendő elfogulatlannak nem tekinthető történelemírásának és oktatásának az eredménye, amelyet újragondolni ugyancsak nem az ítélet feladata.”* Vagyishogy „tanult kollégánk” azt az enyhén szólva is meglepő tényállítást teszi, hogy magyar csendőrség nem kellően pozitív megítélése a mocskos kommunista történészek és a gaz bolseviki oktatás következménye – nem pedig mindazé a rémtetté, amelyet a csendőrség a magyar néppel szemben elkövetett. Dr. Kónya szerint a csendőrök nem több százezer ember meggyilkolásának bűnösei, nem a fasiszta mészárló gépezet részesei, hanem „rosszfiúk”. Ez őrület.
4.) Arról aztán nem is beszélve, hogy e mostani ítélet kétszer is arra hivatkozik: Kristóf és társai „parancsra tették”, amit tettek. Tényleg nem jutott el még oda a magyar igazságszolgáltatás legfelső fóruma, hogy komolyan venné a nürnbergi ítélkezés legfőbb alapvetését, miszerint az emberiség kimondta: soha többé nem hivatkozhat senki arra, hogy a szörnyűségeket parancsra tette? Ez ijesztő. Ráadásul ez „bírósági jogalkotás”, ami pedig jogállamokban elfogadhatatlan és megengedhetetlen.
5.) Mire gondolhat ma öt tanult ember, amikor leírja erről az 1921-es törvényről, hogy *„e rendelkezés alapján a korábbi államhatalom mind a jobboldali, mind a baloldali szélsőséges mozgalmakkal szemben eljárt”*. Tényleg nem tudják, hogy a német megszállástól kezdve ez egyszerűen nem igaz, hiszen ’44. márciusától egyetlen olyan eljárás sem zajlott Magyarországon, amelyben jobboldali szélsőségesek ellen jártak volna el, hiszen a jobboldali nyilas szélsőségesek voltak hatalmon? Ez rémisztő.

Ám ezen az alapvető néhány tételen kívül további elképesztő – és súlyosan jogellenes – elemekkel is találkozunk az ítéletben.
Fogadjuk el (addig, amíg nem válik hozzáférhetővé a teljes iratanyag, az eredeti nyomozási és bírósági iratok mindegyike) a Legfelsőbb Bíróság álláspontját, hogy a Ságvárival zajlott dulakodás és lövöldözés során Kristóf megsérült, a földre került, így ő nem lőtt Ságvárira. Nem lehetett tehát tettese Ságvári meggyilkolásának. De nem volt bűnrészese, bűnsegédje sem? A Legfelsőbb Bíróság szerint nem, mégpedig azért nem, mert *„a bűnsegédnek legalább a tettes szándékát erősítő magatartást kell tanúsítania”*.
A kérdés akkor az: tanúsított-e Kristóf László a tettesek szándékát gyengítő magatartást, vagy legalább említ-e a mostani ítélet indokolása bármi arra utaló tényállási elemet, hogy nem tanúsított a tettesek szándékát erősítő magatartást? Nos, a válasz mindkét kérdésre: nem. Az viszont perdöntő tény, hogy Kristóf olyan csoportnak volt tagja, amely csőre töltött pisztollyal lépett be a cukrászdába; amint Ságvári ennek hatására előrántotta fegyverét, Kristóf volt az, aki dulakodni kezdett vele, és a földre szorította, s eközben kapott lövést. Sérülten már nem vett részt a további eseményekben. Magatartása azonban büntetőjogilag világosan és egyértelműen „a tettes szándékát erősítő magatartásnak” minősül, mindaddig, amíg ennek ellenkezője nem bizonyosodik be. Márpedig ilyen ellenbizonyítékoknak nyomát sem leljük.
Ha pedig ez így van, akkor felmentése ezen az alapon is törvénytelen. Idézzük föl csupán a példa kedvéért az utóbbi évek egyik legrémesebb bűncselekményét, a móri mészárlásos bankrablást – félretéve most a konkrét ügynek is sok-sok kételyét. E perben azt a Kaiser Edét ítélték életfogytiglanra, akinek a vád szerint sem volt a kezében fegyver, egyetlen pillanatig sem tartózkodott bent a bankban, ahol az emberölések zajlottak, mindössze az ajtóban álldogált, és elküldte a helyiségbe betérni szándékozókat. Senkiben föl nem vetődött azonban – teljes joggal –, hogy ne lenne részese az egész elkövetési folyamatnak, s így ne lenne felelősségre vonható a mészárlásért is. Ami igaz Kaiserre, miért nem igaz Kristófra? Az ő eshetőleges szándékát nem kellett volna vizsgálni, bármilyen sérülést szenvedett az akció közben a cukrászdában? Vagy ha Móron a biztonsági őr időnek előtte derékon lőtte volna Kaiser Edét, akkor nem ítélték volna el? Dehogynem.
Móron nyolc ember halt meg; a magyar csendőrség deportálása alapján ötszázezer. Minden megölt mórira 62.500 lemészárolt ’44-es halott jut – Kaiser Edét mégis szigorúbb megítélés alá vonja a magyar igazságszolgáltatás, mint Kristóf Lászlót.

Megtudjuk továbbá: *„(Kristóf László) tevékenysége eredményeként számos kommunista és velük rokonszenvező más személy ellen nyílt nyomozást rendeltek el. Ezeket a személyeket letartóztatták, őket beismerő vallomás kicsikarása érdekében embertelen szadizmussal megkínozták. Az nem volt megállapítható, hogy e kínzásokban Kristóf László I. rendű terhelt is részt vett, de tudta, hogy az általa felderített és nyílt nyomozás alá vont személyekkel mi fog történni. Az így eljárás alá vontak nagy része utóbb megsemmisítő táborba került. Az I. rendű terhelt 1944 nyarán már nyílt nyomozásokban is tevékenykedett, és ennek során közreműködött az elfogott személyek megkínzásában, így gumibotozásban és «villanyozásban». Többek között aktív részese volt dr. G. F., K. I., B. L., P. M. kommunista hazafiak megkínzásában. dr. G. F. és P. M. egészségi állapota a kínzás következtében megromlott.”*
Tehát miközben a Legfelsőbb Bíróság nem vitatja a tényt, hogy Kristóf László kínzókamrába, megsemmisítő táborba küldött embereket, valamint maga is kínozott néhányat, ennek jogi minősítését így végzi el: *„az irányadó tényállásból nem állapítható meg, hogy a név szerint is megjelölt négy személy megkínzása »milyen súlyú, milyen mértékű« volt, elérte-e azt a szintet, amely szükséges a szóban levő háborús bűncselekmény megállapíthatóságához”.*
Majd éles fordulattal ebből, hogy ugyanis nem állapítható meg a kínzások „súlya, mértéke” (ezen vajon mit értenek?), a következő döbbenetes következtetéseket vonja le. *„… Leszögezhető, hogy az eljárt bíróságok a korabeli anyagi jogi rendelkezéseket megsértve állapították meg a terhelt bűnösségét az emberek törvénytelen megkínzása által elkövetett háborús bűntettben. Az irányadó tények szerint Kristóf László közelebbről meg nem*

határozott helyen és időben részt vett négy, név szerint is megnevezett személy bántalmazásában, kínzásában. A tényállás más részéből kiderül (12. oldal utolsó bekezdése) hogy ezt – másokkal együtt – vallomás kicsikarása érdekében tette. Ezt a cselekményt az eljárt bíróságok tévesen minősítették a BHÖ 82. pontja e.) alpontja szerinti emberek törvénytelen megkínzása által elkövetett háborús bűntettnek. A háborús bűntettek – mint erről már volt szó – akkor valósultak meg, ha a cselekmény és a háborús célok közötti összefüggés kimutatható volt, azt a háborús célkitűzések érdekében vagy azokkal kapcsolatban követték el. Az ítéletek indokolásából levonható, hogy a bántalmazott, megkínzott négy személy a baloldali mozgalom tagja volt, az eljárás alá vonásuk tehát nem volt mentes politikai jellegű megfontolásoktól. A meglehetősen hézagos tényállás alapján azonban nem állapítható meg, hogy Kristóf László és társai magatartását háborús célkitűzések irányították. Ez a cselekmény azonban bűncselekmény volt. Megvalósította ugyanis az 1878. évi tc. (Csemegi Kódex) 477. §-ában meghatározott hivatali hatalommal visszaélés bűntettét, amelyet az a közhivatalnok követett el, aki azon célból, hogy vádlottól, tanútól vagy szakértőtől vallomást csikarjon ki, ezek valamelyike ellen bármily törvényellenes kényszereszközt alkalmaz vagy alkalmaztat (kényszervallatás). E bűncselekmény büntetési tétele öt évig terjedő börtönbüntetés volt. A cselekmény téves jogi minősítése törvénysértő jogkövetkezményekre vezetett; az eljárt bíróságok nem vizsgálták meg, hogy e cselekmények büntethetősége az elbírálás idejére nem szűnt-e meg. Az 1878. évi V. tc. 105. §-a 3. pontja értelmében az elévülés kizárja a bűnvádi eljárás megindítását, mégpedig öt év elteltével, ha a bűntettre öt évi, vagy annál rövidebb tartamú szabadságvesztést ír elő a törvény. Hasonló rendelkezést tartalmaz az elbíráláskor hatályos Btá. 25. §-a b.) pontja, mely szerint az elévülés megszünteti az elkövető büntethetőségét egyéb – tíz évet meg nem haladó börtönnel büntetendő – bűntett esetében az arra megállapított szabadságvesztés legmagasabb tartamának megfelelő idő, de legalább három év elteltével. Megállapítható tehát az elkövetési időre (1944. nyara) tekintettel, hogy Kristóf László büntethetősége e cselekmény miatt 1949. nyarán megszűnt. A bíróságok akkor jártak volna el törvényesen, ha az e cselekmény miatt indított büntetőeljárást a korabeli Bp. (1951. évi III. törvény) 175. §-a (3) bekezdése a.) pontja alapján megszüntették volna."

Nos, szerintem ez az igazi koncepciós eljárás! A Legfelsőbb Bíróság – nem lévén képes megcáfolni, hogy Kristóf embereket halálba juttatott, illetve kínozott, gumibotozott, villanyozott – körmönfont jogászkodással, ám ezenközben hamis érvekkel próbálja semmissé tenni az '59-es ítéletnek azt a részét is, amelyet más módon nem sikerül eltörölnie. Hiszen logikája ez: ha a baloldaliak megkínzása nem állt összefüggésben a háborús célkitűzésekkel, akkor ez „csak" kényszervallatás, annak viszont öt év a maximális büntetési tétele, tehát már elévült.

Csakhogy ez az alaptétel a történelmi tényekkel szöges ellentétben álló hazugság.

Vagy bíráink arról sem olvastak semmit, hogy milyen mozgalomban vett részt Ságvári Endre és elfogott, megkínzott társai? Hogy 1943. júniusától – a III. Internacionálé önfeloszlatása miatt és alapján – már nem KMP működött, hanem Békepárt, éppen azért, hogy a többi antifasiszta párt és szervezet számára elfogadható partner legyen? Amely – félretéve most Rákosi és Kádár későbbi vitáját, valamint a kettős illegalitás kérdését is – így határozta meg fő célját: „még fokozottabban kell harcolni a dolgozók és a szabadságszerető nemzetek legnagyobb ellenségének: a Hitler-fasizmusnak a megsemmisítéséért". Hogy Ságvári vagy a négy másik kommunista először volt antifasiszta és csak az után kommunista, vagy fordítva – ez teljesen mindegy, annyi a lényeg: ellenálló antifasiszta volt mindegyikük. És ennek a Ságvárinak a lelövésére, ezeknek az ellenállóknak a megkínzására írja a 2006-os ítélet: *„a háborús bűntettek megállapíthatósága szempontjából mindig vizsgálni kellett a célzatot, mert feltétlenül tényálláseleme a szóban levő bűncselekményeknek, hogy azokat a háborús célkitűzések érdekében, vagy azokkal kapcsolatban kövessék el"*. Majd – hogy még tovább rontsanak saját helyzetükön – a Népszabadságban március 17-én ehhez hozzáteszik: *„az illegális kommunista mozgalom vezetőinek tartott személyekkel szembeni hatósági intézkedésre – és így a Ságvári Endrével szembeni fellépésre – tehát olyan okból került sor, amelynek a háborúhoz semmi köze nem volt…"*

Nos, szögezzük le: dehogynem volt, ez dőreség, a történelmi tények teljes semmibe vétele! A Legfelsőbb Bíróság vagy ne foglalkozzon történelmi, politikai értékeléssel (amint ítéletében mondja magáról, s amint valóban okosabb lett volna, ha nem is teszi) – vagy ha mégis, hát kellő felkészültséggel és tárgyilagossággal foglaljon állást. Az 1943-44-es kommunista mozgalom az említett Békepárt keretében elsősorban antifasiszta tevékenységet végzett, alapvető platformja a háború-ellenesség és a németellenesség volt, s az akkori hatóságok természetesen főként ezért üldözték. Amit kellőképpen bizonyít, hogy a Békepárttal együtt a Magyar Frontba tömörült kisgazda, szociáldemokrata vagy éppen legitimista pártoknak is üldözték mindazon tagjait és vezetőit, akik antifasiszta tevékenységet folytattak. Emlékezzünk csak, mik voltak az akkori baloldali mozgalom röplapjainak szövegei: „Le a háborúval!", „Le a zsidó-tolvajokkal!", „Elég volt a Hitler-kosztból!", „Üsd a németpártit!", „Békét, kenyeret, tüzelőt!", „Ne vonulj be katonának!"
Ezekről állítja a Legfelsőbb Bíróság, hogy nem álltak összefüggésben a háborúval? Az ezeket készítő és terjesztő antifasisztákat üldöző csendőrök tetteit minősíti a Legfelsőbb Bíróság így: *„a hatósági intézkedésre olyan okból került sor, amelynek a háborúhoz semmi köze nem volt"*? Ez rémületes.
A baloldali mozgalmak fő célkitűzése '44-ben igenis a háborúellenesség volt, következésképpen az azokkal szembeni fellépések mind az elképzelhető legszorosabb összefüggésben álltak a háborús célokkal. A háborúellenes, antifasiszta erőkkel szembeni harc elsősorban éppen hogy a háborús célkitűzéseket szolgálta, vagyis az ezen az alapon történt átminősítés logikátlan, hibás, irat- és jogellenes. Kristóf László tehát valóban háborús bűntetteket követett el, amelyek szankciója 1959-ben halál volt.
Hiszen Kristóf cselekményének megítélésére 1959-ben volt – és ma is érvényesen van – hatályos jogszabály: a háború után meghozott 1945. évi VII. törvény a háborús bűnösök népbíróságok előtti felelősségre vonásáról (pontosabban a népbíráskodásról kibocsátott 81/1945. (II. 5.) számú ME rendelet törvényerőre emeléséről). Amelynek érvényességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy néhány rendelkezését az Alkotmánybíróság a rendszerváltozás után, 1994-ben helyezte hatályon kívül. Ám nemhogy 1959-re visszaható érvénnyel, de mára hatóan sem érintette az Alkotmánybíróság a 11. § 5. pontját: *„Háborús bűnös az, aki… felbujtója, tettese vagy részese volt emberek törvénytelen kivégzésének vagy megkínzásának"*. Valamint 14. §-ának 3. pontját: „Népellenes bűntettben bűnös az a joghatósággal bíró közalkalmazott, aki következetesen népellenes fasiszta-barát hivatali működést fejtett ki".
Márpedig a mostani ítélet is tényként kezeli, hogy Kristóf a letartóztatásokkal részese volt emberek későbbi kivégzésének, illetve, hogy az említett négy ember megkínzását ő maga is végezte, illetve, hogy hivatali eljárásában következetesen fasiszta-barát működést fejtett ki. Ha pedig ez így van, akkor cselekményének elévülési ideje – szöges ellentétben a Legfelsőbb Bíróság mostani hamis ítélet-indokolásával – nem 5 év, hanem mind az elkövetéskor hatályos, 1878-as Csemegi Kódex, mind az elbíráláskor érvényes, Btá-nak nevezett 1950. évi II. törvény szerint: 20 év. (Ha pedig akár az '59-ben hatályos, akár a ma érvényes jog alapján kéne megítélni, akkor cselekménye soha nem évül el.) Következésképpen cselekménye 1959-ben még nem évült el, az elévülés vagy csak 1965-ben, vagy sohasem következett volna be – tehát ezen az alapon történt 2006-os fölmentése tehát súlyosan törvénysértő e téren is.

Ugyancsak elképesztő a harmadik vádpont alóli fölmentés. Kristóf 1958-as elfogásakor megpróbált megszökni az őt őrizetbe vevő rendőröktől, ennek során *„a rendőrre ugrott, igyekezett a pisztolyát elvenni, a földre rántotta a rendőrt"*.
Erről a Legfelsőbb Bíróság így foglalt most állást: *„Az eljárt bíróságok nem vizsgálták az eset körülményeit, súlyát, holott ez a korabeli jogszabályok és ítélkezési gyakorlat szerint sem volt mellőzhető. A BHÖ 56. §-a előírta, hogy »ha az elkövetett bűntett – az eset összes körülményeinek mérlegelése alapján – olyan csekély jelentőségűnek mutatkozik, hogy a törvény szerint alkalmazható legenyhébb büntetés is szükségtelen … a bűnösség megállapítását és a büntetés kiszabását mellőzni kell«. Kristóf László I. rendű terhelt a*

háború befejezése után beilleszkedett a társadalomba, jogkövető magatartást tanúsított. Kellő alappal vélhette, hogy tizennégy év eltelte után már nem vonják felelősségre – az általa egyébként jogszerűnek tartott – cselekményei miatt. Ebben a helyzetben került sor 1958-ban a rendőri intézkedésre. Tisztában volt azzal – a már addig lezárt eljárások ismeretében – hogy a Ságvári Endre ellen foganatosított intézkedésben való részvétele miatt igen súlyos következményekre számíthat. Ezt figyelembe véve a magatartása: a menekülés és az annak sikere érdekében elkövetett cselekmény, a rendőr kisebb súlyú bántalmazása, ha bűncselekményt is valósított meg, olyan csekély súlyú, jelentőségű volt, hogy nem igényelte a bűnösség megállapítását és büntetés kiszabását. Az e cselekmények miatt indított büntetőeljárást a Bp.175.§-a (3) bekezdése d.) pontja alapján meg kellett volna szüntetni."
Ki hallott még olyat, hogy a fogolyszökést, valamint egy szolgálatban eljáró rendőr megtámadását olyan csekély jelentőségűnek, a társadalomra oly kevéssé veszélyesnek minősítsék, hogy annak elkövetőjével szemben a legenyhébb büntetés is szükségtelen? Melyik az az állam, amely engedi rendőreinek megtámadását? Hol az a hatalom, amely a fogolyszökést nem veszi módfelett komolyan? Ki meri állítani, hogy a két cselekmény együttese – a fogolyszökés során a rendőr megtámadása – együttesen is olyan semmiség, amelyre jóérzésű bíróság csupán rálegyint, mint afféle pitiáner pajzánságra? Az ész megáll.
És mi jelentősége van annak, hogy Kristóf hány évig viselkedett rendesen, miként vélekedett egykori tettéről? S valóban menti tettleges ellenszegülését és menekülési kísérletét, hogy *„tisztában volt azzal… igen súlyos következményekre számíthat"*? Az övét igen, csak Ságváriét nem?

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma Népszabadságbeli utólagos suta magyarázkodásában fontosnak tartott kioktatni bennünket *„az írástudó ember felelősségéről"*, hogy ugyanis *„érzelmei áradása a tények tiszteletét ne lépje túl, mert egy bírói döntés érzelmi vagy politikai célú felhasználása meggondolatlan reagálásokat eredményezhet, lejárathatja az ítélkezés tekintélyét…"*
Kellő, ámbátor egyre fogyó tisztelettel hadd közöljem: az ilyen ítéletek sokkal hatékonyabban járatják le az ítélkezés tekintélyét, mint amire mi, felelőtlen, pernahajder firkászok képesek volnánk.
A Legfelsőbb Bíróság mostani görcsös erőlködése, hogy Kristóf Lászlót valamennyi vádpontban lényegében tisztára mossa – csak tovább erősíti a föltoluló rossz érzést: tényleg most zajlott koncepciós eljárás. Először a felülvizsgálati kérelem alapján valakik úgy döntöttek: a Ságvári Endre zsidó származású kommunista vezető gyilkosságában közreműködők egyikét márpedig föl kell menteni. Majd ennek érdekében semmi sem volt drága, s az öt tagú bírói tanács minden árat hajlandó volt megfizetni a koncepció megvalósításáért. Erősíti e gyanút, hogy a Legfelsőbb Bíróság nem tartotta fontosnak gondoskodni sértetti képviseletről, noha számára a büntetőeljárási törvény ezt előírja.
Normális, ép moralitású embernek eszébe nem jut az '56 utáni megtorlást és annak szörnyűségeit mentegetni. Mindazonáltal csak azok a felülvizsgálatok, rehabilitációk lehetnek elfogadhatók és helyeselhetők, amelyek valós tényeken és igazságos elveken nyugszanak
A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága fölmentő ítéletének legalapvetőbb törvénysértése persze az az állítás, hogy a csendőrség nevű tömeggyilkos bűnbanda 1944. júliusában jogszerűen járhatott volna el a nemzeti (és nemzetközi) antifasiszta ellenállás hősével, Ságvári Endrével szemben. Dalnoki Miklós Béla 1945-ös miniszterelnök már említett indokolásában ezt is mondotta: *„… a múltban elkövetett cselekedeteket büntetünk, melyek bűncselekmények voltak a magyar nép ítélete szerint akkor is, ha a letűnt korszak azokat nem is tekintette bűncselekménynek, vagy egyenesen dicsőítette"*. A Legfelsőbb Bíróság ma sajnos megtagadta a folytonosságot ezzel a gondolkodásmóddal. E helyett az ezeréves keresztyén jogfolytonosság bűnösen elfogult szellemében járt el.
Az ítélet többi – noha önmagában szintén súlyos – törvénytelensége ehhez képest részletkérdés, ám árulkodó arról, hogy először készült e döbbenetes koncepció, s aztán annak részletezése – sorozatos jogsértések árán.

Hogy kiknek áll érdekében ilyen koncepció érvényre juttatása – azt jól tudjuk: azon politikai erőknek, amelyek egyre nagyobb engedményeket tesznek a szélsőjobboldali eszméknek és csoportoknak. Hajtogathatja maga a Büntető Kollégium, mint testület, valamint Dr. Kónya István, mint annak vezetője, hogy ők *„nem kívántak senki számára érveket szolgáltatni”* – ha mégis ezt teszik. Mi sem bizonyítja ezt ékesebben, mint a Ságvári-táblák elleni azonnali atrocitások. Ilyes ítélkezésük – szándékaiktól teljességgel függetlenül is – a vandál szélsőjobboldali csürhét bíztatja, serkenti, mint látjuk, egyre inkább nem csupán erősödő, durvuló szavakra, de barbár tettekre is.
Arról azonban egyelőre sejtéseink is alig vannak, az igazságszolgáltatáson belül miért és hogyan erősödik ez a vonal. Az ifj. Hegedűs-, a Gede-testvérek-ügy, a Fővárosi Ítélőtábla személyiségi jogi és sajtó-helyreigazítási gyakorlata, a rasszista félrehúzások és néhány hasonló tény mindenesetre egyre aggasztóbb összképet kezd fölfesteni. Megijedni mindazonáltal nem fogunk. Azt azonban megígérem, hogy hallgatni sem.

(Megjelent: a Népszava Szép Szó mellékletében, 2009. december 29-én)